

HINKSTAPSPRONG

(herinneringen van zo maar iemand (*)) - 2012)

anthony draaisma muraliprabhu

www.yoga-intervision.com

HINK STAP SPRONG (0)

“Waardigheid voor eens en altijd”, het laatste op deze website opgenomen essay, geeft weer waar mijn reis in uitmondde. Voorafgaand daaraan enige persoonlijke herinneringen. Herinneringen die het van een biografische context voorzien. We gaven er de titel “hinkstapsprong” aan mee.

We deden dat niet zo maar, opmerkelijk veel als de menselijke levensloop lijkt op die vreemde sprong. Net als het leven bestaat de sprong bestaat uit fasen. Na een lange aanloop, die we het liefst zo snel mogelijk afleggen, een haast lachwekkende hink. Dan een stap. Pijnlijk. Want vanuit de voet waarop we neerkomen. Een ferme stap, dat wel. Tenminste als we niet nu al struikelen.

Toegerust nu voor het werkelijke leven, dat denken we althans, stappen we er lustig op los. We trekken ons er niets van aan dat onze reis eindigt met weer een sprong. Vanaf ons andere been. Een sprong alsof we zweven liefst. Het onbekende in. Nou ja, wat heet onbekend! De zandbak is onze bestemming. Dezelfde als die van waaruit onze aanloop begon. Op ons gat belanden we er in.

Stilgezette beeldjes zijn het, die herinneringen. Geplukt uit de opnames die wij zelf van onze sprong maakten. De voetfout bij de afzet, ons armengefladder, ons benengetrappel, onze soms angstige blik tijdens de zweefvlucht onderweg, lieten we weg. Daar schreven we al genoeg over.

Tijd nu voor de genoeglijke, de amusante. Dus niet langer meer gedraald: scroll en smile!

1. Mijn Ilias	2. Ariadne's draad	3. Een zondag in Trier
4. Kinderen van de bevrijding	5. Francine	6. Zo maar iemand (*)
7. Een zeker persoon	8. Vlottende boekenkast	9. Abt Macarius
10. Met de ogen knippen	11. Neverawebsite.nl	12. Louise
13. Maria Schuchter	14. Draaiersdam	15. Handlanger
16. IJsberen	17. Contaminatie	18. De Gouden Tak
19. De Basiliek van IJsselstein	20. Reflectie	21. Hora est

voor overig autobiografisch materiaal zie www.yoga-intervision.com/pdf/levensloop.pdf

voor overige producties zie www.yoga-intervision.com/productions.html

MIJN ILIAS (1)

Eenmaal op de middelbare school, en gedaan was het met mijn onbezorgde leventje. Het gehavende naoorlogse Arnhem was voor de speelse jongen die ik was, één groot avontuur geweest. Wonend op een bovenhuis, hartje stad, was ik het liefst buiten. Aan die onbekommerde tijd kwam bruusk een eind. Opeens moest ik huiswerk maken. Ik had er geen zin in. Dus probeerde ik met een minimum aan inspanning net voldoende voldoende te halen om ieder jaar over te gaan. De tijd die ik over hield bracht ik door met tafeltennissen, voetballen, biljarten. Al denk ik met genoeg aan hen terug - aan mijn vrienden van toen - mijn middelbare schooltijd ervoer ik als aantasting van mijn vrijheid. Niet alleen fysiek. Ook mentaal. Vooral aan “van buiten leren” had ik een hekel. Tegen de tijd van het jaarlijkse eindrapport echter ontkwam ik er niet aan: dan zette ik alsnog alle zeilen bij.

Zoals te verwachten was: in de eindexamenklas brak deze aanpak me op. Het 1960-kerstrapport maakte me duidelijk: als ik er niet wat aan doe, zak ik. “Over doen” doe ik niet. Ik zie niet in waarom ik volgend jaar wél slaag, als ik dit jaar zak. Al was het een kromme redenering, zij had effect: ik ging aan de slag. Samen met Rob, vriend door dik en dun. De exacte vakken pakten we samen aan. De rest lieten we over aan ieders eigen inspanning. Al was ik het roerend met die aanpak eens, onder die rest bevonden zich mijn makken: Latijn en Grieks. Samen moest je er elf punten voor halen. Zo niet dan was je gezakt. Met de kerst had ik er slechts negen. Beide vakken ophalen, daar was het te laat voor. Ik besloot op Grieks te mikken en Latijn te laten vallen. Een vier zou ik er toch wel voor halen.

Hoe van mijn vijf voor Grieks een zeven te maken, dat was de vraag waar ik nu voor stond. Ideaal zou zijn wanneer ik het stukje uit Homerus’ Ilias dat mij op het mondeling examen zou worden voorgelegd, al eerder had vertaald. In plaats van er gretig op aan te vallen zou ik er zo lang mogelijk over doen. In de hoop dat er voor grammaticavragen geen tijd meer zou resteren. Ik nam een ferm besluit: ik zou de hele Ilias lezen. Om tempo te maken met de Nederlandse vertaling er naast. Zo gezegd zo gedaan. Zo begonnen althans. Verder dan een stukje per dag kwam ik namelijk niet. Niet omdat het te veel tijd vroeg, zoals al spoedig bleek. Nee, het was omdat het verhaal me boeide. Had ik een stukje vertaald, nieuwsgierig naar het vervolg las ik in het Nederlands door.

Al nam mijn Griekse zelfvertrouwen er door toe, gerust was ik er nog niet op. Een lijstje, met daarop een honderdtal voor bèta’s geschikte eindexamenstukjes, zorgde voor de finishing touch. Al was het op het laatste moment dat ik het in handen kreeg, ik vertaalde de stukjes met zorg. En jawel hoor: bingo! Mijn stukje was er een van het lijstje. Van Buchem, leraar Grieks, kon zijn oren haast niet geloven. Het werd een zeven. Samen met de verwachte vier voor Latijn, precies elf. De overige vakken waren redelijk gegaan. Ik had het gered. Rob - vele malen intelligenter dan ik - uiteraard ook.

Een haat-liefdeverhouding slaat op dubbele gevoelens. Gevoelens die je gelijktijdig hebt. Ook al wisselen toeneiging en afkeer elkaar af, ook al domineert soms de haat-kant, steeds keert de liefde terug. Je “moet”, of je nu wilt of niet. De haat-liefdeverhouding echter die ik heb voor de klassieke oudheid is er een van pure volgtijdelijkheid. Wilde ik eerst niets van ze weten, de oude Grieken veroverden een hoge plaats onder mijn favoriete literatuur. Blijvend. Al duurde het tot in de tachtiger jaren voor het werkelijk zover was.

(*) “Mijn Ilias” is, binnen een wat bredere context, ook te vinden op www.yoga-intervision.com/pdf/levensloop.pdf

ARIADNE'S DRAAD (2)

Militaire dienst, studententijd, baan, huwelijk en gezin, maatschappelijke ambitie, tennis, dat alles verdrong de oude Grieken van de plaats die zij in mijn leventje meenden te hebben verworven. Totdat ik - we schrijven 1979-1980 - het spoor behoorlijk kwijt raakte. Te veel tegelijk wilde. Gelukkig was daar Lolkje, mijn dierbare levenspartner, die mij in de gaten hield. Anders was ik nog naar Poona vertrokken. Had ik daar rondgelopen, met Bhagwan Shree Rajneesh aan een snoer om mijn hals.

Tja, Bhagwan, de man zelf, Foudraines radio-interviews, er ging een wereld voor mij open. Ik tilde overal te zwaar aan. Het was allemaal ego dat de klok sloeg. Dat was de ene kant van zijn boodschap. Ga er gerust in op, in wat je wilt en vindt, net zo lang tot het van je af valt. Non-existent als het ego was zou dat vroeg of laat ongetwijfeld gebeuren. Dat was de andere kant van Bhagwans boodschap. Was ik tot dan toe vooral naar buiten gericht geweest, herkende ik in psychologische typering en beschouwingen alleen anderen, opeens richtte ik mijn blik naar binnen. Was ik voorheen verbaal dominant, vermeend scherpzinnig, opeens viel ik stil, wist ik alles niet meer zo zeker ...

Maar ook: had ik de oude Grieken de tussenliggende jaren verwaarloosd, via Bhagwan kwamen ze weer onder mijn aandacht. Hoezo? Bhagwan was toch een Indiase guru? Klopt. Zijn boeken bestonden toch uit commentaren op mystieke teksten uit alle mogelijke wereldreligies? Klopt ook. En hoe! Ik kon er geen genoeg van krijgen. Anders lag het met filosofie. Daar had Bhagwan niet veel waardering voor. Filosofie leidde nergens anders toe dan tot wat er regressio ad infinitum heette. Ieder antwoord genereerde nieuwe vragen. Een allesomvattende theorie was er niet te vinden.

Jammer, want precies daar was ik naar op zoek. Alles en iedereen begrijpen, inclusief mijzelf, als dat zou kunnen ... Op Bhagwans gezag aannemen dat je met filosofie op een dood spoor belandde, kon ik echter niet. Dus toog ik zélf op onderzoek uit. Na twee jaar avondcolleges (1984-1985) - naast mijn werk als interimmanager, stevig aanpoten - was ook ik er van overtuigd: ware theorieën bestaan niet. Daarmee verdween mijn motivatie: ik stopte. De oude Grieken echter, die bleven. Weer in beeld verschenen dus aan de hand van het strookje westerse filosofie van zonet. Samen met de klassieke bibliotheek van mijn, in diezelfde tijd overleden vader ... Al was mijn weg tot dan toe kronkelig geweest, het leek wel of er lijn in zat, alsof Ariadne's draad mij leidde.

Waar die draad mij bracht? Bij sprookjes, sagen, legenden, verhalen. Bij religieuze en mythologische symboliek. Bij India, een land dat daar vol van was. Bij poëzie en films. En hoe die te interpreteren. Alles overigens op exemplarische schaal. Voor het verwerven van een totaal overzicht bleek het gebied, de wereld ook, vele malen te groot. De secundaire literatuur erover vult hele bibliotheken. Alleen, wat mij opviel: er ontbrak een systematisch overzicht van eventueel te hanteren interpretatieregels. Reden waarom ik ze zelf maar opstelde. Nou ja, bijeengearde dus (**).

Richtten mijn column-activiteiten zich aanvankelijk uitsluitend op de Indiase mythologie, het duurde niet lang of de Grieks-Romeinse volgde (***). Liefde zonder een spoortje haat.

(*) "Ariadne's draad" is, binnen een bredere context, ook te vinden op www.yoga-intervision.com/pdf/levensloop.pdf.

(**) Zie www.yoga-intervision.com/pdf/rules_of_interpretation.pdf.

(***) Zie www.indianet.nl/in-deities-ov.html resp. www.yoga-intervision.com/grieksemythen.html. Daarna volgde de rubriek "helaas geen sprookjes". Over het milieu. Zie www.yoga-intervision.com/helaasgeensprookjes.html.

EEN ZONDAG IN TRIER (3)

Was de Grieks-Romeinse cultuur mij dierbaar, met de Duitse cultuur, gevormd als wij daar net zo goed door waren, lag het wat gecompliceerder. Dat had natuurlijk alles te maken met de oorlog. Over dubbele gevoelens gesproken - zie slot herinnering 1 - als ik die ergens over had dan was het wel over de Duitsers. Al deden de leraren Duits uit mijn gymnasiumtijd nog zo hun best, de dubbelheid bleef. Zelfs tegen de geest van de jaren vijftig in, jaren waarin het herstel van de onderlinge verhoudingen naadloos aansloot bij de wederopbouw van het land.

Dat herstel, die verzoening, die gerichtheid op de toekomst, dat alles moest bij de jeugd beginnen, aldus de overweging destijds. Vandaar dat het gym waar ik op zat - het Arnhemse Katholiek Gelders Lyceum - een uitwisselingsprogramma met een middelbare school uit Trier had opgezet. Wij, als gym 5, een week naar Trier - we schrijven 1960 - zij het jaar daarop naar ons. Over de oorlog en de gevolgen ervan werd geen woord gerept. Juist daarom liep wat er was gebeurd, in een dreigend sombere onderstroom, met ons mee. Zowel aan onze kant als aan die van hen.

Al was het niemands bewuste bedoeling, alles was er op gericht die onderstroom met een even druk bezet als opgewekt programma te bedekken. Zowel in de lessen die wij op het Triers gymnasium volgden, als tijdens de tripjes naar Romeins Trier. Om nog maar niet te spreken van de gezelligheidscontacten met de Duitse gastgezinnen aan wie wij waren toegewezen.

Op zondag werden wij bij hen te dineren gevraagd. Zo ook ik. Ze schepten maar op en op. Die van mij dan. Daaronder net zulke bonken vlees als waar de gastheer zelf ook in excelleerde. Helaas voor mijn maag werd mijn "nein danke" voor bescheidenheid aangezien. Had ik maar, net als de meer dan verzadigde gastheer, mijn bord met afschuw van mij afgeschoven en "ich bin satt" gezegd. Dat echter hadden we van onze leraar Duits niet geleerd.

Gelukkig, de zondag was nog lang, 's avonds was ik al weer een hele piet. Maar goed ook. Rob, vriend door dik en dun van destijds, had snode plannen. Plaats delict: slaapzaal jeugdherberg. "Wie wil er zweven?", triomfantelijk liep Rob de rij bedden op liefhebbers na. Niemand meldde zich, dus kozen wij Rob 2. Hem op een stoel gezet, plaatsten Rob en ik onze handen op zijn hoofd. Als in een zegenend gebaar. Maar dat slechts voor even. Geleidelijk voerden we de druk op. Daardoor nog lichter dan hij van zichzelf al was, bleek hij een fluitje van een cent: we tilden hem, ieder aan een kant, met onze wijsvingers op. Tot boven ons hoofd. Op tijd vlijden we hem weer neer. Vóór Rob 2's opwaartse druk het begaf.

Ja, nu wilden de anderen ook. Hadden we zowat iedereen gehad, was Kees van Groningen aan de beurt. De decibels namen toe en toe. "Wass passiert hier?" bulderde de jeugdherbergier. Snel schoten we in het dichtstbijzijnde bed. Helaas voor Kees: als bij een stoelendans, voor zijn eigen bed was hij te laat. Hij kroop bij Alouis er in. Aldus resteerde er één leeg bed.

"Wem gehört das Bett? Ich frage noch einmahl!". Kees hield het niet meer. Was het van de zenuwen of was hij echt zo slecht in Duits: "Das ist mir Bett", was wat hij zei. Maakt niet uit, de herbergier schoot in de lach en liet het er bij. Geheel volgens de bedoeling van onze trip. Hij zowel als wij.

KINDEREN VAN DE BEVRIJDING (4)

Kom ik iemand van vroeger tegen, dikke kans dat het gesprek komt op Arnhemse meisjes, ik bedoel die waar banketbakkerij Hagdorn, mijn thuishaven, bekend om stond **(1)**. En op hoe het was om op te groeien in het dorp dat hartje stad na de oorlog was. Zoals mij daar ook naar was gevraagd in het kader van “Kind van de bevrijding”, een tentoonstelling van kinderportretten, die de Arnhemse fotograaf P.J. de Booy vlak na de oorlog maakte **(2)**. Waaronder van mijn persoontje. Luister naar wat dat joch, editie nu, over het Arnhem van toen te vertellen heeft **(3)**.

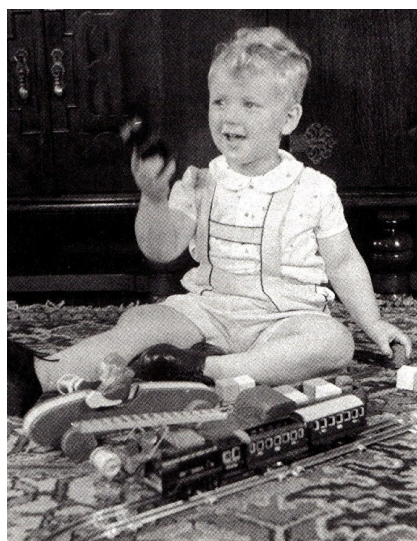
“Voor mijn ouders waren de oorlogsjaren jaren van zorgvuldig manoeuvreren. De banketbakkerij draaiende houden viel niet mee. Achter ons woonde locoburgemeester Hollaar. Duitsgezind lette hij er permanent op of we geen grondstoffen hadden die je niet mocht -, niet kón hebben. In de nazomer van 1944 was het finito met de zaak. Althans voorlopig. Arnhem moest evacueren. Wij per fiets naar Apeldoorn, daarna naar Laren. Ik in een kinderzitje, bij moeder achterop. Aan haar stuur een zak speculaas. Begon ik te jengelen, stopte ze mij een speculaasje toe.”

“Eenmaal terug in Arnhem bleken de Duitsers de stad systematisch te hebben leeggeplunderd. Zo ook onze bakkerij en winkel. In huis lag alles overhoop. Al was het schrikken, ons pand stond nog overeind **(3)**, van lijf en leden waren we gezond. Wie maalt er dan om drie gouden tientjes, tientjes die moeder onder de vloer verborgen had **(4)**. Vloer opengebroken, tientjes weg. Althans dat dacht zij. Jaren later, bij de reparatie van een lekkage, kwamen ze alsnog tevoorschijn. Elders! Wij keken er niet van op. Moeder had in onvindbaar opbergen intussen haar naam meer dan gevestigd.”

“Oog voor het veroorzaakte leed had ik niet. De gehavende binnenstad, er bleek geen mooier speelterrein dan dat ... Brandje stichten in de puinhopen rond Rijnkade en station, rondstruinen in het zwaar beschadigde hotel “Du Soleil”, in de modderige Oude Haven op schuiten klimmen, de politie die achter je aanzat ... spannender avonturen kon je niet bedenken. De paarden van Wijers, waar ik op weg naar school niet langs durfde, de varkens- en korenmarkt, de wagenmakerij, timmerwerkplaats, smederij, hartje stad was een dorp. De Duitsers waren grondig tewerk gegaan. Alles moest weer op gang komen. Men greep terug op ambachtelijke tradities uit de dertiger jaren.”

“Het was die tijd, de tijd van wederopbouw, die De Booys vastlegde **(5)**. Blij dat zij hun leven weer op de rails hadden, ontboden Arnhemse families fotograaf De Booys aan huis. Zo ook wij. Ver hoefde hij daarvoor niet te gaan. Zijn zaak was schuin tegenover ons. Trots toon ik mijn treintje. Het had de evacuatie overleefd. Gelukkig maar. De winkel vroeg veel aandacht. Speelgoed was dus belangrijk bij ons. Had ik de eerste step met luchtbanden die er na de oorlog te krijgen was, wilden vriendjes er ook op. Nee dus. Voorop, dat mochten ze wel. Tot een zwaargewicht *mij* voorop nam en de voorvork brak. Al lag ik voor pampus op straat, ik volgde moeders instructie op: “ik ben van Hagdorn”, stamelde ik. Dat bracht mij weer thuis. Per plank, destijds brancard.”

“Zomer 1950 was voor Arnhem een keerpunt. Het organiseerde een heus festival: “Parijs in Arnhem”. Met pseudo-Eiffeltoren en al. De binnenstad verkleedde zich op zijn Frans. Er mocht weer gelachen en gefeest worden. “Café Oude Willem” bij ons in de straat, heette opeens “Chez Le Vieux Guillaume”. Vergenoegd blikt kroegbaas Willem, pardon: Guillaume, voor deze gelegenheid met alpinopet en al, op zijn gasten neer. Arnhem realiseerde het zich nu echt: het was bevrijd.”

Tijd om terug te keren naar onze Arnhemse meisjes. Hoe het met hen is? Ze staan bij Roald Dahl in diens kookboek. Wie wil weten hoe zij daar terecht zijn gekomen google op “wat heeft Roald Dahl met Arnhemse meisjes?”

- (0)** Kinderen van de bevrijding, het wachten is op iemand die een heuse sociologische studie aan hen wijdt. Zoals gebeurde rond de babyboomers en de zogeheten verloren generatie ná hen.
- (1)** Googel op “geschiedenis Arnhems meisje” en je komt alles over haar te weten. Broer Albert en zus Guusta zijn intussen met pensioen. Banketbakkerij Hagdorn bestaat niet meer. Thans is er een ijszaak (Australian) in gevestigd.
- (2)** De tentoonstelling was in het Arnhems Historisch Museum (2004). Zie ook “Kind van de bevrijding; kinderportretten van P.J. de Booys”, in “Arnhem De Genoeglijkste”, Arnhems Historisch Tijdschrift, mrt 2005.
- (3)** Vrijwel de hele straat had de oorlog redelijk tot goed doorstaan. Ook het snoepwinkeltje tegenover ons. Zij maakten er de “enige echte Arnhemse balletjes”. Thans maakt het winkeltje, althans het interieur, deel uit van het Openluchtmuseum.
- (4)** Moedwillige vernieling was moeilijker te verteren. Zo lag mijn vaders klassieke platenverzameling aan diggelen, door het hele trappenhuis verspreid. Al merkte hij cynisch op: “ik hoop dat ze er van genoten hebben, van het geluid van brekend bakeliet”, aan een nieuwe platenverzameling is hij nooit meer begonnen.
- (5)** De Booys was niet alleen een vakman, hij had ook lef. Onder de dekmantel van een geritselde Ausweis fotografeerde hij, als zogenaamd onmisbaar waterleidingmonteur, hoe de Duitsers de verlaten stad plunderden. Zie van Iddekinge’s “Door de lens van De Booys: een Arnhemse reportage 1944-1954”, uitg. Matrijs, Utrecht 1999.

FRANCINE (5)

Ouspensky - ik las hem alsof hij alleen voor mij geschreven had - verzekerde het me: als je er intens naar uitstaat, en de tijd er rijp voor is, dient zich je guru aan. Onherroepelijk vind je hem dan. Of haar. Of de guru jou. Want dat is wat er eigenlijk gebeurt ... Ik geloofde hem. Wilde hem geloven. Maar al te graag. Wat ik over mijzelf en de wereld had gedacht moest ik herzien. Op eigen kracht ging dat niet. Het zoeken naar de guru was begonnen. Rustig wachten was er niet bij.

Waar hem te vinden, dat was de vraag. Hoe hem waaraan te herkennen? Juist nu, nu ik mijn bagage aan wijsheid en levenservaring te licht had bevonden ... Het leven, vermomd als Francine, bood raad. Hoezo Francine? Francine, die kennen we niet. We hebben je nog nooit over haar gehoord. En dan zou Francine degene zijn geweest die je je guru aanleverde? Dat vraagt om toelichting.

Kalm, kalm, ik zal die geven. Weliswaar twijfelde ik aan en over mijzelf, stuurloos was ik niet. Mijn beroepsmatige bagage, mijn werk, vooral ook de verwachtingen die op mij als interimmanager waren gericht, zorgden ervoor dat ik overeind bleef, sterker nog: zonder dat ik daar op uit was, goed functioneerde zelfs. Was ik voorheen dominant en directief, nu waren die eigenschappen verzacht. Al was het vanuit onzekerheid, warempel, ik luisterde beter, vroeg eerder andermans opinie, had oprechter belangstelling voor met wie ik werkte dan voorheen.

Onder hen Francine, medewerkster van het instituut, waar ik toen (1980-1981) werkzaam voor was. Zij was er werkster, of liever: interieurverzorgster, zoals dat ook toen al heette. Niet dat Francine zich zelf zo noemde. "Haar kon het niet schelen. Haar werk veranderde er toch niet door. Ze verdiende er geen cent méér door", aldus Francine honderduit wanneer zij de directiekamer, waar ik in huisde, schoonmaakte. Ik gaf haar gelijk. Zei dat ze Ton mocht zeggen, maar U als er anderen bij waren.

Kortom, er ontstond een band. Geleidelijk vertelden we ieder ons eigen verhaal aan elkaar. Tot Francine genoeg wist en zei: "Weet je wat jij moet doen? Naar Ulverston gaan. Daar is een Boeddhistisch klooster. In een oud kasteel. Ik ben er geweest. Precies iets voor jou." Om een lang verhaal kort te maken: ik ging. Trof als kwartiermaakster haar vriendin. Volgde lessen van de geshe. Deed dagelijks corvee ... Al vond ik mijn guru er niet, het was precies het begin dat ik nodig had.

Er volgden twintig jaar, jaren waarin het Boeddhisme plaats maakte voor het Hindoeïsme. Jaren waarin ik aan de voeten van menig guru zat. Hoewel afgezwakt, het verlangen naar een "eigen" guru sluimerde nog. Opeens, we schrijven 2001 - nou ja, wat heet opeens, twintig jaar is nu niet bepaald opeens - wist ik: het moet een vrouw zijn, geen man. Niet verrassend voor wie het alfamannetje in mij kent. Zo reisde ik, via Hardwar, af naar Rishikesh. Ik twijfelde geen moment. Ouspensky had gelijk, al kende ik haar niet, ik zou haar daar vinden, dus trof ik haar daar (*).

Ik zou niet de bolleboos zijn voor wie men mij houdt als ik mijn verhaal niet met een kritische noot zou besluiten: "vind je je guru niet of hij niet jou, dan is de tijd ervoor nog niet rijp", aldus haalden we Ouspensky aan. Dan wel het komt omdat je er niet intens genoeg naar verlangt ... "Ja, zo lusten we er meer: zo gaat de stelling altijd op", zegt u wellicht ... Al hebt u gelijk, so what?

(*) De guru in kwestie is Sri Matadevi Vanamali (mataji). Voor nadere informatie over haar zie www.vanamaliashram.org.

ZO MAAR IEMAND (6)

“Ton, heb je de krant gelezen, vandaag? Er staat iets leuks in over Draaisma. Moet je lezen! Of lezen jullie het Utrechts Nieuwsblad niet?”, aldus nicht Barbara aan de telefoon. We schrijven 1 augustus 1986. “Nee? Dan stuur ik het op, dan zeg ik nu niks en zie je het zelf.” Twee dagen later dwarrelde een trijfel - zo heette de column van Nico Scheepmaker in het UN van destijds - door de bus. In één oogopslag zag ik het. Boven de column stond: “Draaisma”. Halverwege: “Toeval”.

“Toeval, dubbel toeval zelfs, die Draaisma-column van Scheepmaker, en dat uitgerekend *ik* zo heet. Of is dat misschien zo’n toeval niet?”, ging door mij heen. Dus snel gelezen, zijn geval. Nou ja “zijn” geval? Niet helemaal. Scheepmakers column gaat over moppen. En die zijn zelden origineel. Je vertelt ze door. Zoals de mop over “Draaisma en de paus”, waar het nicht Barbara om ging. Scheepmaker heeft hem uit “Achterwerk”, de kinderrubriek uit de VPRO-gids.

De mop gaat als volgt (*). Draaisma is een eenvoudige magazijnbediende. Op een dag bezichtigt de koningin het bedrijf waar hij werkt. “Hé Bea”, zegt Draaisma. “Dag Draaisma”, antwoordt de vorstin, blij hem weer eens te zien. Na het bezoek roept de directeur Draaisma bij zich. Dat de koningin hem al kende, hij kan het niet geloven. “Toch is het zo, we zijn sinds lang bevriend”, verzekert Draaisma hem. “Met Charles en Diana, en de paus trouwens ook.” ...

“Dat wil ik zien”, zegt Draaisma’s directeur. “Als het klopt, mag je meteen met pensioen”. Dus zij op naar Rome. Draaisma natuurlijk in een soberder hotelletje dan de directeur. Spraken ze af op het St. Pietersplein. Onder het balkon. De directeur op tijd. Géén Draaisma. Althans niet **onder** het balkon. Stond hij, met náást hem de paus, **erop** ...

Al verbindt Scheepmaker er in zijn column andere beschouwingen aan (*), voor mij stond Draaisma voor *zo maar iemand*, voor iemand van wie het ondenkbaar is dat hij de groten der aarde persoonlijk kent. Zoals dat voor het overgrote deel van de wereldbevolking geldt.

“Hebben de Draaisma’s het toch ver gebracht”, was de gedachte waartoe zelfspot mij toen bracht. Niet bevredend wat voor een golf zo maar iemanden de wereld nog zou overspoelen. Er gaat geen dag voorbij of nieuw talent dient zich aan. Voorzien van méér doorsnee namen dan Draaisma zelfs (**). Talent dat, na jaren van voorbereiding, rijping ook, voor ons uit het zicht, plots tevoorschijn komt. Het ene na het andere.

Wat een vreugde! Wat een weelde! Blij word ik er van. Steeds weer. Al is het dat ik soms smartelijk zucht: “Kon ook ik maar zo’n zo maar iemand zijn”.

(*) De mop voor deze gelegenheid sterk ingekort. Ook voor cartoonist Peter van Straaten staat Draaisma model voor zo maar iemand. In een prent (zie hierna) uit de Gelderlander, de dato 30 april 2003, voert hij Draaisma’s zoon op. De man op de prent begroet hem met: “Zo te zien ben jij er eentje van Draaisma”. Dit terwijl het opgeschoten joch zich in niets onderscheidt van willekeurig welk ander joch. Voor Scheepmakers column mail met join@yoga-intervision.com.

(**) Denk aan Janine Jansen, een Nederlands violiste van wereldfaam. Dochter van Jan Jansen, bejubeld organist van de Domkerk. Thomas Oliemans, de Nederlandse Fischer Dieskau. Om er maar eens enkele te noemen. Intussen kent Nederland overigens twee bekende Draaisma’s: Douwe Draaisma, psycholoog-publicist, resp. de 109-jarige Geertruida Draaisma, thans (mei 2011) de oudste inwoner/inwonerster van Nederland. Al zijn we natuurlijk *allemaal* familie van elkaar, Geertruida is familie, Douwe niet. Wie wil weten hoe het in dit opzicht is gesteld met Draaisma’s zoon, google op Teun Draaisma.

PETER VAN STRAATEN

"ZO TE ZIEN BEN JIJ ER EENTJE VAN DRAAÏSMA."

EEN ZEKER PERSOON (7)

Al wil ik de privacy van mijn vader - overleden in 1984 - niet schenden, noch die van mijn moeder, ik kom er niet onderuit: zij hadden iets met de paus. In het nette dan. Al wist Scheepmaker er niet van, het maakt zijn mop over Draaisma en de paus - zie vorig stukje - begrijpelijker. Mijn vader namelijk nam het altijd op voor de paus, ongeacht welke. Tegen wie? Tegen mijn moeder!

Niet dat mijn moeder - overleden in 1998 - iets tegen de paus had. Integendeel. Zij had het juist gráág over hem. Net als de meeste katholieken. Maar zij, zij blonk er in uit. Boeken las mijn moeder niet, de krant echter spelde ze uit. En ja hoor, net als nu, er ging geen week voorbij of hij stond er in, de paus. En dan niet om het een of ander niemendalletje, nee, altijd ging het wel ergens over. Het hele maatschappelijk leven kwam voorbij.

Al maakte de mening van Gods voetvolk voor de paus niet uit, moeder keek tegen menig vraagstuk genuanceerder aan dan wat de paus er over vond, verkondigde dat luidop. Hoe heikeler echter de kwestie, hoe groter haar bewondering. Voor de heilig man dus. "Je zult het allemaal maar op je bordje krijgen", zei ze dan. Al was de paus onfeilbaar, katholieken baden voor de paus. Althans van oudsher. In hun gebed wensten zij hem wijsheid toe. Inspiratie vanwege de heilige geest. Met hoofdletters dan.

Wij wisten: moeder bad nog steeds voor hem. Al was haar scope verschoven. Intussen door medelijden en compassie gekleurd. Wat mijn vader daarvan vond? Wat zijn standpunt in pauselijke heikele kwesties was? Wij wisten het niet. Steeds brak vader moeders monologen af. "Je moet niet praten over iemand die er niet bij is", hield hij haar dan voor ... Mind you, alsof de paus ... Nou, dat zinnetje maakt u zelf maar af.

Vaders, laten we het maar ethiek noemen, maakte gezellige praatjes vrijwel onmogelijk. Moeder liet hem dat weten ook. "Waar moet je over praten als je geen namen noemen mag. Je zorgen en vreugden, je moet ze toch kwijt!", mopperde ze dan. Deed zij het toch, vader nam de benen, liet het bezoek voor wat het was. Al begrepen wij zijn boodschap, het was een onmogelijke regel. Zelfs voor hem. "Een zeker persoon, je kent hem wel", zo redde hij zich er uit, als hij er niet aan ontkwam (*).

Tot slot nog even over dat zinnetje van hierboven, dat u zélf maar moest afmaken. De Draaisma's, koppige Friezen als het zijn, lieten het er niet bij zitten. Als de berg niet naar Mohammed komt ... Dus een van hen - tante Lenie, vaders jongste zus - dan zelf maar naar hem toe. Helaas, gevlogen was de man. Dan maar achter hem aan (**). Tot hij in Bombay niet meer aan haar ontkwam (***)

(*) Weet u gelijk waar bij ons de uitdrukking: "een zeker persoon, namen noemen we niet", vandaan komt.

(**) Tante Lenie maakte van haar reis een uitvoerig verslag. Na een tocht per luxe cruiser door de Oriënt kwam zij begin december 1964 in Bombay aan. Dit om de toenmalige paus, Paulus VI, op bezoek in India, te zien en horen spreken. De wereldreis die zij, samen met vele andere katholieken, had geboekt stond in het teken daarvan. De paus was in Bombay om er het Internationaal Eucharistisch Congres toe te spreken.

(***) Tante Lenie overleed in 1992. Als neven en nichten, belast met de afwikkeling van haar nalatenschap, troffen wij het bewuste reisverslag tussen haar spullen aan. Voor een pagina uit dit verslag, en een fotootje van haar, zie hierna. Dat zij de paus slechts van een afstandje zag was all in the game. India - de ontmoeting met een sadhu op het strand, de trein for ladies only - was zeker zo interessant.

in de tuin, om te gillen. Toen we
weg gingen kwam iemand ons nog achterna
om nog te groeten, en hebben we al onze
overgebleven broodresten gegeven. Voor
hem een delicatessen, voor ons afschuwelijk.
Ze dankten wel 10 maal. Bij afscheid
van het strand hebben we nog een soort
kluizenaar gezien, die geloof in de
wederopstanding. Hij hoopt er op door
volkomen eenzaam en in ontbering te leven
een maal op aarde terug te keren als een
Heilige Koe. Hij was heel vies, had
kele lange haren, en droeg alleen maar
een heel klein doekje. Anders niet.
Slaapt en doet alles op het strand. Blijft
hij wat gevangen, dan kookt hij wat, anders
vart hij. Voor hem een uitgemakte
zaak.

foto ???? galk

Toen met dezelfde bein

Man wordt
Gramaan genoemd
Grain for lady's only

VLOTTENDE BOEKENKAST (8)

Als ik bij iemand binnenkom loop ik meteen naar diens boekenkast. Tenminste als het mag. Bij wie het bij ons ook doen. Als ik er niet meteen op af duik, op de boeken ter plekke, dan in ieder geval na verloop van tijd. Bijvoorbeeld wanneer ik mijn benen wil strekken. De conversatie mij niet meer zo boeit. Momenten - gelukkig weten alleen de intimi dat - die meestal samenvallen.

Waar zoek ik naar als mijn ogen langs de ruggen glijden? Ben ik op zoek naar wat mij door de bibliothecaris in kwestie niet werd onthuld? Als zou ons zieltje op al die planken staan uitgestald. Ons zieltje? Nou, aan de boeken te zien, aan hoe zij er bij staan, zijn er vele van. Van die zieltjes. Even zoveel haast als waarnaar onze boeken qua belangstelling verwijzen.

Hoewel ... het leven staat niet stil. Belangstellingen verschuiven. Boekenkasten moeten dat maar zien bij te benen. Wanneer hen dat niet lukt worden ze geruimd, uitgedund. Precies dát, dat wat er uit verdwenen is, vertelt andermans boekenkast niet. Terwijl ik dat, begerig naar de ontstaansgeschiedenis van bibliothecaris' zieltje, minstens zo interessant vind ... "Nou, vertel dan zelf maar eens: welk soort boeken deed jij weg, wanneer?". Ik hoor het u zeggen.

"Die van Suske en Wiske vertrokken het eerst. Ik had ze ook als eerste gekocht. Fl 1,25 per stuk. Later de boeken van P.G. Wodehouse. Prismaatjes. Fl 0,80 kostten ze. Waar? Bij de Arnhemse boekhandel Hijman, Stenfert, Kroese en Van der Zande. Die had naast onze winkel - banketbakkerij Hagdorn aan de Grote Oord (Jansstraat) - zijn zaak. Pas in 1968, bij onze verhuizing van Nijmegen naar Den Haag, deed ik de Suskes en Wodehousjes weg.

De meeste van onze boeken zeulden we mee. We wisten nog niet dat we per verhuizing zouden saneren. Ik althans. Maar dit terzijde. Waar ik naar toe wil, is naar twee bijzondere boeken. Boeken uit de dozen waarmee we naar Den Haag afreisden: "Winnetou" van Karl May respectievelijk Buytendijks "Algemene theorie der menselijke houding en beweging". Bijzonder vanwege hun verwervingsgeschiedenis: "Winnetou" kréég ik, Buytendijks boek pikte ik. Althans, dat probeerde ik.

Voor "Winnetou" zat ik onschuldig vast. Een tweedehands boekenzaak, waar je er in de Bakkerstraat meerdere van had, meende dat *ik* het joch was dat er regelmatig boeken stal. De eigenaar lokte mij, toen ik er weer eens aan het rondneuzen was, naar zijn kantoortje. Hij had de politie gebeld. Die zette mij vast, in een kamertje op hun bureau, tot ik zou bekennen. Intussen bezocht het *echte* diefje de boekhandel. Had de tweedehandsman zich vergist. Kreeg ik "Winnetou" van hem.

Zo'n tien jaar later - als eerstejaars psychologie - ging ik echt op dievenpad. Wilde je een beetje meetellen moest je wel een rijtje geleerde boeken hebben. Buytendijks boek leek mij daar goed tussen te passen. Ik pikte het. Bij Dekker en van de Vegt. "Ooit was ik er, ten onrechte, toch al voor gestraft", aldus suste ik mijn geweten. Alleen ... voor diefje niet in de wieg gelegd, zat het me niet lekker. De volgende dag betaalde ik alsnog. Erin gebladerd heb ik wel, er in gelezen nooit.

Al waren ze bijzonder, deze boeken, ook zij kwamen bij de Slegte terecht. Lang geleden al. Zoals vele na hen. Elk met een eigen verhaal ... Zo zie je maar: de boeken die uit je boekenkast verdwenen zeggen meer over je dan die die er nog staan. Althans wanneer je boekenkast een vlottende is.

ABT MACARIUS (9)

Had ik het zonet over stelen, moet ik opeens aan een verhaal denken dat onder de woestijnvaders, de eerste monniken - uit de derde en vierde eeuw - de ronde deed. Ter lering voor hen, ter vermaak voor ons. Als dat tenminste niet oneerbiedig is om op te merken. Niet dat ik daar bang voor ben. Je zult er maar last van hebben op je oude dag, dat je, als Jantje, pruimen zag hangen, nou ja vijgen dan, waar je als kind niet af kon blijven.

Luister maar eens hoe Abt Macarius - intussen 80 jaar en een halve heilige - treurt wanneer hij aan die misdaad terugdenkt. "Toen ik nog een jongetje was weidde ik vaarzen, samen met andere jongens. Zij gingen vijgen stelen en terwijl zij wegrenden viel er één op de grond. Ik pakte die en at hem op. En wanneer ik daaraan terugdenk zit ik nog te wenen". Abt Macarius koesterde zijn schuld. Dat was nodig, vond hij. Hij kende zichzelf. Hij zou het zomaar weer kunnen doen.

Denk nu niet dat ik dat spottend bedoel. Nee, tot op de dag van vandaag geniet ik van die verhalen. Rouwmoedigheid, wie spreekt er nog over rouwmoedigheid? Want zo heette de deugd die Abt Macarius en de zijnen beoefenden. Wie heeft het nog over metanoia: boetvaardigheid, deemoed? Tranen van inkeer opwekken bij zichzelf, daar ging het die mannen om. Vanwege een andere deugd, die van nederigheid, uit het zicht van elkaar. Ze zouden eens voor heilig worden aangezien.

Blij word ik, noem het sentimenteel zo u wilt, wanneer ik terugdenk aan Christoffor Wagenaar (1915-1997), de Trappist die de spreuken en geschriften van die wonderlijke monniken voor het Nederlandstalig publiek ontsloot (*). Daaronder ook de brieven van Antonius Abt (251-356), kluizenaar, vader der monniken, naar wie ik, net als Antonius van Padua (1195-1231), ben vernoemd. Onder de indruk van Christoffors inspanningen, benieuwd ook naar de man, zocht ik hem op.

In "zijn" klooster, de Abdij van Westmalle, zat hij niet meer. Zorgbehoefstig maar toch nog kwiek, verbleef hij in bejaardenhuis "de Regenboog". In het Belgische Zwijndrecht. De laatste 15 jaar woonde hij al niet meer in het klooster. Zijn orde had voor een eengezinswoning gezorgd. Voor hem en een van zijn medebroeders. Bedlegerig als die was, had hij hem verzorgd. "Pas toen ervoer ik wat onbaatzuchtige liefde was", was wat Christoffor me zei (**). Zonder rancune, zonder spijt.

"Je zult er maar last van hebben, als het om een kleinigheid gaat", merkte ik op. Excuus voor die toch wat spottende toon. "Wanneer is een zaak ernstig genoeg voor spijt? Op welke leeftijd tegen beter weten in begaan? Hoe lang er om huilen?", het zijn niet de minste vragen die Macarius ons stelt ... Nu ik zélf in de buurt van Macarius' leeftijd kom, denk ik: het is een glijdende schaal, een schaal waarop ieders antwoord - ook onderweg - zich op een hoogsteigen plek bevindt (***).

(*) Na praktisch alles rond de woestijnvaders vertaald te hebben, na tal van werken van wetenschappelijke aard, schreef Christoffor Wagenaar het kostelijke "Woestijnvaders: een speurtocht door de vaderspreuken", Gottmer, Nijmegen 1981
(**) Iets wat mij ontroerde. Temeer omdat Christoffor het zonder ook maar een spootje rancune ten opzichte van zijn vroegere kloostergemeenschap zei. Het feit dat voor de bedlegerige medebroeder in het klooster geen plaats meer was, diskwalificeerde hij niet. Het klooster was nu eenmaal geen bejaardenhuis, laat staan verpleeghuis.
(***) Neemt niet weg dat er, bezien vanuit transcendent perspectief, van schuld geen sprake is, maar van onwetendheid. Voor mij althans. En dat alleen existentiële schuld er toe doet. Waarmee ik niets wil afdoen aan schuld in psychologische zin. Aan hoe zwaar het kan zijn die te dragen. Al staat zij nog zo zeer in functie van contrôle, in functie van de illusie dat wij het zélf zijn die oorzaak en gevolg bepalen, in plaats van ingebed te zijn in een keten van causaliteit die ons verre overstijgt.

MET DE OGEN KNIPPEREN (10)

Steeds wanneer ik te vaak naar mijn smaak met mijn ogen knipper, denk ik aan Da Free John, de op Indiase leest geschoeide Amerikaanse guru waar ik eerder over schreef (*). De beste man, inmiddels overleden, stond er om bekend dat hij je aan kon kijken, zonder ook maar eenmaal met zijn ogen te knipperen. Terwijl gewone mensen, om de ogen nat te houden, twee maal per minuut knipperen, bleef hij knipperloos. Wel vijf minuten. Hij was verlicht, wij niet. Daar kwam dat door (**).

De zaak omdraaien: verlichting bereiken door niet te knipperen, dat werkte niet. Waar dat door kwam? Ik zal het uitleggen. Deed u vroeger ook dat spelletje? Elkaar aankijken tot er een begon te lachen. Vast wel. Wie dat het eerst deed had verloren ... Maar deed u het ook met ogen knipperen? Wij wel. Ik was er slecht in. In niet lachen trouwens ook. Verloor altijd.

Dat ik er slecht in was, in dat niet met de ogen knipperen, verbaasde me trouwens niet. Met knipogen was ik ook al laat geweest. Ook tussen de tanden fluiten had ik niet onder de knie weten te krijgen. Maar echt ermee zitten, dat deed ik niet. Er was genoeg dat ik wél kon. Vooral vechten, al zie je dat niet meer aan mij af. Worstelen was het wat we deden. Iedere dag. Tegen de stevigste knaap. Uitslag onbeslist. Tot hij de regels overtrad en aan het boksen sloeg.

Maar goed, we hadden het over knipperen met de ogen. Jarenlang deden we het spelletje niet meer. Tot het weer in mijn leventje verscheen. Hoe, dat vertel ik nu. Na twee jaar kostschool, waar ik de eerste klas had gedoubleerd, had ik er geen zin meer in, daar. Het Arnhemse Stedelijk Gym, dat trok me meer. Desnoods het KGL (***). Lekker weer thuis.

Mijn ouders wisten dat. Begrepen het. Dat wel. Boven de zaak zou ik huizen. *Mij* leek het ideaal. *Hun* niet. Vader, ongeschikt voor het zakenleven, woonde elders (****). Moeder pendelde tussen hem en de zaak heen en weer. Dus toch nog eens aan een kostschool gedacht: het Canisius in Nijmegen, dus dichterbij. Wij er naar toe. Voor een intakegesprek, zoals dat nu heet. “Als ze je niet willen, hoef je niet, kiezen we voor het KGL en blijf je thuis”, was wat moeder in de auto zei.

Zaten we daar te praten. Met een pater. Aandachtig keek hij in mijn laatste rapport. Vriendelijk naar mij. Ik lustte hem niet ... Hoe ik er op kwam, Joost mag het weten (*****), maar opeens wist ik: knipperen Ton, knipper er op los. Zo gedacht zo gedaan. Of ik even de kamer uit wilde gaan. Nou, mooi dat het niet door ging daar. “Wat was er met jou aan de hand, waarom knipperde je zo raar?”, vroeg vader, met een knipoog, quasiboos. “Dan maar naar het KGL”, vulde moeder aan.

(*) Zie www.yoga-intervision.com/pdf/levensloop.pdf paragraaf 8, 9 en 10.

(**) Het was een van de siddhis, bijzondere vermogens, die je kreeg zodra je verlicht was, aldus voor een volle zaal, een van Da Free Johns Nederlandse volgelingen in, was het 1985? In het Hilton te Amsterdam? Ik weet het niet meer. Wie het wil weten achterhaalt het vast wel. Op een groot scherm verscheen, meer dan levensgroot, Da Free Johns gelaat. Knipper-loos keek hij ons aan. Wij, al knipperend, hem. Vijf minuten lang.

(***) KGL staat voor het toenmalige Arnhemse Katholiek Gelders Lyceum. Ik bezocht er het gym. Deed in 1961 eindexamen. De eerste vier stukjes van “Hinkstapsprong” schreef ik mede ter gelegenheid van de reünie, 50 jaar na dato, van mijn klas.

(****) Een typering van mijn vader, in een gedenkschriftje ter gelegenheid van zijn honderdste geboortedag, treft u aan in www.yoga-intervision.com/pdf/twee_bijzondere_gedichten.pdf.

(*****) Niet Joost, maar neurologen en psychiaters weten het: alsmaar knipperen is een tic. Ook de volksmond weet ervan. Wie zonder te knipperen naar iets luistert, kijkt, dan wel iets zegt, verbaast zich niet, schrikt er niet van. Blijkt of bloost niet.

NEVERAWEBSITE.NL (11)

Dat u moet oppassen met wat u wenst, dat weet u onderhand wel. Ooit immers wordt wat u verlangt werkelijkheid. Mits niet onmogelijk, natuurlijk. Grote kans dat u er dan van balen gaat. Erger nog dan bij “ieder voordeel heb z’n nadeel”. U kent die uitspraak wel. Van een zekere voetballer, namen noemen we niet (*). De vervulling ongedaan maken is wat u dan wenst. Te hopen voor u dat u dat, net als de tovenaarsleerling uit uw jeugd, net als koning Midas later, lukken zal.

Al heb ik het tegen u, helaas, ik weet er alles van. Ook van het tegendeel. Van hoe je juist krijgt, naar je toehaalt, omarmt zelfs, wat je eerder niet wilde. “Hoe luider je protest, hoe intenser je wens”, korter zou Freud het niet hebben kunnen zeggen (**). Ook dáár weet ik alles van. Verlangde ik er jarenlang naar om, in plaats van al die moeilijke rapporten, alleen maar leuke dingen te schrijven, kan ik, nu het zo ver is, er niet meer mee stoppen (***). Om maar eens een voorbeeld te noemen.

Een voorbeeld? Niet bepaald. Met gemak maak ik een lijstje van veel meer. Nodig voor wat ik zeggen wil, is een dergelijk lijstje niet. Twee websites vol met geschrijf spreken duidelijke taal. Ik begon ze, die websites (****), ondanks, of liever: juist *omdat* ik ooit spottend zei: “Als ik er een begin, quod non, noem ik ‘m www.neverawebsite.nl. Met niets er op.” ... Als dat niet illustreert hoe ik ten prooi val, steeds weer, aan waar ik me tegen verzet, dan weet ik het niet meer.

“Ben ik te hard voor mijzelf?”, hoor ik u dat zeggen? “Zoiets gaat geleidelijk, gepusht door de media, groei je ernaar toe!”. Dank, dank. Klopt. Net als met ons geschrijf. Hadden we geen tekstverwerker gehad, geen pc, zaten we nog steeds te typen. Geen spellingscontrôle, te blunderkalken ook. Hadden we geen mail, ging al ons geschrijf nog per post en op carbon.

Toegegeven, het ging geleidelijk. Eerst had ik er slechts één. Eén website bedoel ik. Later volgde de tweede. Aanvankelijk alleen om de eerste te legitimeren, zoals dat heet. Een website, de eerste, www.worldprayer-lordhavemercy.com, zonder aan te geven wie er verantwoordelijk voor was, dat wilde ik niet. Alleen de Stichting Yoga Intervisiekring als zodanig vermelden, leek mij onvoldoende. Dus opende ik een tweede: www.yoga-intervision.com, de yoga-intervisionsite.

Van het een kwam het ander: de worldprayersite verwees dan wel naar de yoga interventionsite, maar er moest wel wat op, op die site. Waar dat toe leidde is, voor wie de site ooit bezocht, bekend. De worldprayersite dreigt er door te worden ondergesneeuwd. Iets wat ik betreurt, wat ik niet wil Het is niet dat *u* het maar weet, het is dat *ik* het niet vergeet.

(*) Nou doe ik het warempel zelf ook. Zo zie je maar weer: appels vallen niet ver van de boom. Zie ook stukje 7.

(**) Reactieformatie heet het, althans je wordt er door psychiaters van verdacht, wanneer je bij je protest als een gek tekeer gaat. Ordinair bedrog is het wanneer je je schuldig maakt aan datgene waar je publiekelijke verzet tegen is gericht. Bekend vanwege pedofielenbestrijders die zelf pedofiel blijken te zijn, tv-dominees die schuins marcheren. Enz. enz.

(***) Zie www.yoga-intervision.com/productions.html. Alle daar vermelde schrijfsels zijn vrij beschikbaar. Bij de yogasite overkwam mij hetzelfde. Wilde ik mij aanvankelijk tot yoga beperken, spoedig meanderden mijn schrijfsels alle kanten op.

(****) De websites van de Stichting Yoga Intervisiekring zijn: www.worldprayer-lordhavemercy.com respectievelijk www.yoga-intervision.com. De worldprayer website pleit ervoor wereldwijd hetzelfde gebed te bidden, te weten: “lord have mercy”. Of, korter nog: “have mercy”. Dit als mogelijke respons op het leed dat via de media op ons afkomt.

LOUISE (12)

Waren Lolkje en ik op wintersport. Lolkje in een ander klasje. Moest iedereen zich voorstellen. Was Lolkje aan de beurt. “Wie sagen Sie? Lolleke? Lokelle? Wie schreibt man das?” Lolkje had geen zin in dat gedoe. Legde zij in haar moers taal, in het Nederlands ook, haar naam altijd geduldig uit (*), in haar veeltalige klasje leek haar dat geen doen. Louise noemde Lolkje er zich dus.

Kwam ik haar klasje tegen, riep ik vanuit de skilift: “Louise, Louise!” Keek Lolkje niet op of om, daar in de diepte ... “Louise, da ruft jemand”. Nog drong het niet tot Lolkje, pardon: Louise, door. Viel ik niet uit mijn rol, *Lolkje wél*. Er zat niets anders voor haar op dan voor de draad er mee.

Onderhand is het nu wel duidelijk: ik heb iets met namen. Wie geen naam heeft, is niet gekend. Niet voor de gemeenschap - die kan je dan niet plaatsen - niet voor God. Al laat ik Die liever weg. Over Hem spreken, daar komen alleen maar moeilijkheden van ... Tot zover zijn we het vast met elkaar eens. Behalve wellicht over wat ik zei over waar ik liever niet over spreek.

Laat ik mijzelf nu niet van mijn à propos afbrengen. Spreken over waar ik het liever niet over hebben wil doet voor wat ik zeggen wil niet ter zake. Dat is: niet alleen achternamen, ook voornamen doen er voor mij toe. Maar daarover straks. Eerst nog even over namen in het algemeen. Je naam, die wordt je het vaakst toegeroepen. Hoe concreter de betekenis, hoe indringende de oproep die er van uitgaat. Soortgelijk voor klank en cadans, voor puntig kort dan wel gedragen lang. Voor ga maar door.

U vindt het maar zo zo, het belang dat ik aan namen hecht? Mooi niet! Stel, je heet Koning, Heer, Dame, Klein, Zwart, Rood, of Pas, dan zou het toch vreemd zijn wanneer je nooit eens naging wat voor invloed dat op je heeft (**). Want dat heeft het! Waarom dan bij minder concrete namen er niet ook over nagedacht? Verbasterd of niet. Of verkort. Bij bijnamen al helemaal!

Hadden je ouders voor je achternaam geen keus, bij voornamen lag en ligt dat anders. Daar moest over worden nagedacht. *Is* over nagedacht. Naar wie ben je vernoemd? Naar een heilige? Naar een popidool? Naar een beroemd musicus, een voetballer soms? Waar stond die voor je ouders voor? Waarvoor bij jou? Heet je als opa, oma, tante, oom? Wat voor een persoon was dat, is dat? Naar een overleden broer of zus? Hoe vind je dat?

Neem de tijd ervoor. Wat ik over achternamen zei, geldt voor je voornaam ook. Haast sterker nog, frequenter als je die hoort dan je achternaam. Kun je je achternaam niet wijzigen, bij je voornaam, mits je aandringt en volhoudt, kan dat wél.

Ergo: omarm je achternaam, muteer je voornaam zo je wilt. Je naam is van belang, niet zo maar iets.

(*) Lolkje - in kindertaal: Lokke - is een Friese naam. Lolkje heeft als grondvorm: Lolle. Naar de heilige Lullus (8e eeuw), bisschop van Mainz, opvolger van St. Bonifacius, de heilige die Friesland kerstende. Lolkje werd vernoemd naar Lolkje van der Wal, Lolkjes grootmoeder van moederszijde. Lolkje van der Wal, overleden in 1992, bereikte de leeftijd van 104 jaar. Ter gelegenheid van haar 100ste verjaardag wijdde de familie een kostelijk boekje aan haar en de familiegeschiedenis.

(**) Voorbeelden ontleend aan het kaartspel dat wij de laatste tijd aan het leren zijn: bridge, bar moeilijk voor ons.

(***) Afgezien van naamwijzigingsprocedures, naamsverandering bij huwelijk en scheiding, verruiming van achternaamkeus bij aangifte van kinderen. Enz. enz.

MARIA SCHUCHTER (13)

Typisch een dag om Maria te bezoeken, vinden Bas en ik. We zijn op pelgrimage in het met Maria's bezaaide Polen (*). De beroemdste, die van Czestochowa (**), hebben we net gehad.

Nu naar Maria op het platteland. Vlakbij ligt Zarki. In Lesniow, het aanpalende gehucht, in de kloosterkerk aldaar, troont Onze Lieve Vrouw van Lesniow. In de vorm van een prachtig beeld uit de 14^e eeuw. Al is het ons goed uitgelegd, we rijden een paar keer mis. Hoewel, misrijden is er op pelgrimages niet bij. Misrijden is van de omgeving genieten. Rijping van verlangen ook. Verlangen "te mogen aanschouwen". Pelgrimeren grenst aan vakantie. Net als in de middeleeuwen.

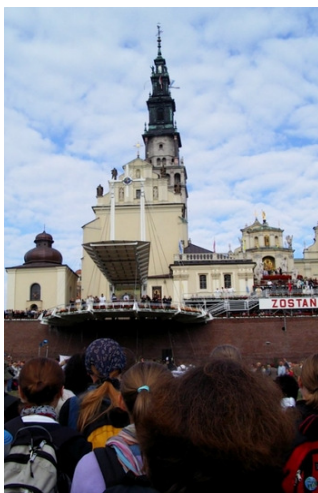
Ivan, onze informant, heeft ons gewaarschuwd: de Maria daar is schuchter. Paulus van Thebe onttrekt haar aan het zicht. "Willen jullie haar zien, schiet dan een monnik aan. Die weet raad". En ja hoor, eenmaal de kerk binnen, is het een en al Paulus dat boven het altaar prijkt. Plus achter in de kerk een monnik. Slaapt hij biddend of bidt hij slapend? Maakt niet uit, we spreken hem aan.

Langzaam komt hij overeind. Wat jong is hij nog! Verstoord kijkt hij ons aan. Of hij Maria tevoorschijn wil toveren? Hij begrijpt het niet. Ik geef het op. Bas niet. Hij verlaat de kerk, op zoek naar andere hulp. "Als vader nee zegt, vragen we het aan moeder", daar is Bas beter in dan ik.

Het duurt niet lang of Bas verschijnt in de deuropening. Druk pratend met een andere jongeman, ook in pij. Bas wenkt. We volgen hem. Bij de voorste banken houden we halt. De broeder zwenkt linksom. De sacristie in. Er gaat een bel, de spanning stijgt. Trouwens, de heilige Paulus ook! Zijn schilderij rijst *omhoog*. Maria verschijnt. Even mooi als schuchter! Werd ons gebed per katrol verhoord.

Nu Maria zich toont, uitsluitend en alleen voor ons beiden, knielen we neer. Bas op z'n protestants, ik op z'n yoga's. Tegelijk rijzen we op. Processiegewijs verlaten we de kerk. Ieder aan een kant van het middenpad. Als echte pelgrims nu even, geen blik die we nog slaan op al het ander moois. Buiten wachten ons de paters op. Het ijs is gebroken nu. Hun beetje Nederlands verdient ons respect. Vorig jaar nog hebben zij onze bollen gepeld ... Onze devotie oogst bewondering. Verbazing ook: komen toch mooi de enige twee katholieken die Nederland nog telt, bij hen voorbij (***)

(*) We schrijven 3 augustus 2001. Voor gegevens over reis en pilgrimage contact join@yoga-intervision.com.

(**) De Zwarte Madonna van Jasna Góra (Lichtende Berg) is voor Polen niet alleen een religieus symbool. Het in de loop der eeuwen tot een versterkte burcht uitgebouwde Jasna Góra (zie afbeelding), en haar Madonna, staan voor Polen als *natie*. Het hele jaar door, vooral in augustus, gaan er groepsgewijze voettochtbedevaarten naar toe. Vanuit alle uithoeken van Polen. Zo'n beetje als bij ons de geleidelijk uitstervende parochiegewijze busbedevaarttochten naar Kevelaar.

(***) De ontkerkelijking van Nederland baart hen grote zorgen. Zij willen wel komen missioneren.

DRAAIERSDAM (14)

“Is hij nu nog niet uitgepraat over zijn naam?”, ik hoor het u zeggen. Ik geef het toe: ook ik wil roem. Ook een zo maar iemand (*) wil herinnerd worden. Liever dan eeuwig leven. In dat opzicht ben ik geen haar beter dan de Griekse helden van weleer. Konden zij kiezen tussen onsterfelijkheid en eeuwige roem, kozen zij voor roem. Zoals Odysseus deed toen de schone Calypso hem voor die keus stelde. Hem met het aanbod van eeuwige jeugd zelfs, trachtte te verleiden bij haar te blijven.

“Beetje dom, Ton. Beetje arrogant ook, om je met Griekse helden te vergelijken. Odysseus koos niet tussen eeuwige jeugd en onsterfelijke roem. Die roem, daar wist hij niet van. Een ander, Homerus, bracht hem die. Ná hem. Ná generaties bards, die van hem zongen. Al werd hij danig opgehouden onderweg, veelvuldig afgeleid, opgewonden ook, simpelweg naar huis was wat Odysseus wilde.”

Kijk, daar heb je nu anderen voor. Die weten beter wat goed voor je is dan jij. “Gewoon naar huis”, is wat je moet. Ook al weet je niet waar dat is ... Opeens realiseer ik het mij: onsterfelijkheid is saai, dodelijk saai. Moe word je ervan, van die eeuwige jeugd. Moe van jezelf en je gerepeteer. Met roem is het niet anders. Ook van roem word je moe. Nu niet van jezelf, maar door wat anderen van je vinden. Als zou jij zijn wie zij denken, wie zij willen, dat je bent. Nooit eens een moment voor jezelf.

Met dat “wie zij willen dat je bent” moet ik opeens denken aan mijn ziekenhuistijd. Aan mijn werk voor de toenmalige branche-organisatie van Nederlandse ziekenhuizen (*). De ziekenhuisdirecteuren die er het beleid bepaalden, waren onderling te zeer verdeeld om samen een vuist te kunnen maken. Een vuist tegenover overheid, verzekeraars, financiers, medisch specialisten, dat vereiste eensgezindheid, dus onderling geven en nemen. Vroeg om leiderschap, sterk voorzitterschap.

Noch het een, noch het ander gunden de ziekenhuizen elkaar. Het gat dat daardoor ontstond, de lacunes aan beleid, in dat gat dook ik. Aanvankelijk omdat ik wel moest. Later omdat het precies was wat ik, ambitieus als ik was, wilde: macht en gezag. Niet wetend dat ik die vooral ontleende aan de verdeeldheid binnen de sector waar ik werkzaam voor was. Daar kwam ik pas later achter. Toen ik van die incongruentie tussen persoon en gezag af wilde. Een toontje lager wilde gaan zingen (**).

Intussen was het zo ver nog niet. Ik kreeg het zusje van de Raad, het Nationaal Ziekenhuis Instituut, zo ver een heuse prijsvraag ziekenhuisbouw voor ons uit te schrijven. Zij deden het graag. Het fictieve ziekenhuis - neergelegd in een programma van eisen dat klonk als een klok - situeerden zij in een fictief stadje. Hoe de naam van het stadje luidde? Al weet niemand het meer, het werd Draaiersdam.

(*) Zie aflevering 6. Alsook aflevering 7.

(**) Van 1970 tot 1977 was ik secretaris-hoofd bureau van de Sectie Ziekenhuizen van de Nationale Ziekenhuisraad. De Sectie Ziekenhuizen overkoepelde een zeer gevarieerd gezelschap ziekenhuizen: academische -, gemeentelijke -, private -, categorale -, nog steeds verzuilde -, kleine - resp. grote (opleidings)ziekenhuizen enz. Elk met ook onderscheiden belangen.

(***) Het duurde nog een jaar of twee voor ik daar een begin mee maakte. De Sectie Ziekenhuizen maakte deel uit van de toenmalige Nationale Ziekenhuisraad, een organisatie die ook verpleeghuizen, psychiatrische ziekenhuizen en instellingen voor verstandelijk gehandicapten overkoepelde. Het beleid van de Sectie Ziekenhuizen diende te passen binnen het beleid van de Raad. Graag wilde ik, zónder een dergelijke belemmering, aan een soortgelijke organisatie leiding geven: de NVAGG (Ned. Vereniging voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg), nationale koepel van wat later RIAGG's gingen heten.

HANDLANGER (15)

Taal is cultuur, cultuur, hoewel veel meer, is taal. Hoe vaak ik niet de dikke van Dale opsla. En Webster. Wat een rijkdom. Je hoeft er haast niets voor te doen: in een nutshell opent zich alles wat je maar weten wilt. Geen cursussen hoeft je te volgen, geen studies te ondernemen, alles staat er in. Althans zodra in ook voor leken toegankelijke concepten terechtgekomen. En dat allemaal in je boekenkast. In de mijne althans. Geen Wikipedia die daar tegen op kan.

Nou zeg ik dat wel: “zodra in concepten terechtgekomen”, evengoed ontsluit zich door van Dale en Webster wat er aan talig cultuurbezit aan het verdwijnen, dan wel qua betekenis aan het verschuiven is. Neem nu het woord “handlanger” (*). Oorspronkelijk stond het voor “helper”. Voor trouwe helper zelfs. In het bijzonder bij het beroepsmatige werk van een ander. Jammer voor het mooie woord, geleidelijk verschoof het naar “hulpje van misdadigers” (**). Naar “kleine crimineel” ook.

“Waar wil je naartoe, Ton? Met die handlanger van je, met die kleine crimineel? Was je dat soms ooit zelf? Terwijl je nog niet eens een simpel boekje stelen kon?” Kalm aan. De point volgt. Immers ... als ik een kleine crimineel was, dan waren mijn hoogleraren van destijds - naar hen wilde ik toe - misdadigers, de misdadigers die ik hielp. En misdadigers, dat waren ze niet! Wel hadden ze de misdaad als hun beroep, dat wel. Hooggeleerd als zij waren in strafrecht en criminologie (***).

Voorals Jonkers maakte er werk van, van de misdaad. Hij liet het niet bij theorie. Wie criminologie als bijvak deed moest mee op pad. Op bezoek bij gedetineerden in het gevang, zodra hun zaak voorkwam de zitting bijwonen, bij het OM op bezoek, zelfs de Pompekliniek deden we aan.

Waren we nog niet gekomen van de tbs-ers daar, of Jonkers wilde naar Utrecht, naar Pompe zélf. De beroemde criminoloog leefde nog, althans had zichzelf, zoals dat bij vermaarde personen soms gaat, bijkans overleefd. Daar kwam Jonkers' aap uit de mouw. Of liever: zijn een-tweetje. “De criminologie in Nijmegen, jullie hoogleraren ook, verdienen een criminologisch dispuut. Net als bij ons in Utrecht. Is het niet geachte collega Jonkers?”, merkte de grijsaard fijntjes als welkom op ...

De rest van het verhaal is snel verteld. Het hooglerarentrio vond een handlanger. Ondergetekende reikte de heren de hand. Richtte het op, dat dispuut. Samen met een handjevol anderen (****) ... Ergo: zij geen misdadigers, hij geen kleine crimineel (*****). Quod erat demonstrandum.

(*) Handlanger komt van “hand” en “langen”. “Langen” in de zin van aanreiken. Vroeger hielp je iemand wanneer je hem of haar de hand langde. Waarmee, met deze voetnoot, gezegd wil zijn: stop niet bij de dikke van Dale. Stop niet bij Webster. Versmaad ook Franck-van Wijk van Haeringen (etymologisch woordenboek) en Stoett (spreekwoorden) niet. (**) Zo ging het ook met het Engelstalige “henchman”. Mogelijk verwierf het zelfs nog een negatievere connotatie dan “handlanger” bij ons. Wie “henchman” hoort denkt meteen aan de frase “Hitler and his henchman”. (***) Voor strafrecht en strafprocesrecht waren dat van Eck en van Agt, voor criminologie was dat Jonkers. (****) Opgericht op 13 oktober 1966 werd het Nijmeegse Criminologisch Dispuut “Dr. Nico Muller” in de jaren zeventig omgezet in een vereniging: de Nijmeegse Criminologische en Strafrechtelijke vereniging “Dr. Nico Muller” (NCSV). Voor informatie zie www.drnicomuller.nl. De toevoeging “Dr. Nico Muller” slaat op de aan de strafrechtpraktijk verknochte strafrechtgeleerde Nico Muller. Deze gold en geldt als dé wegbereider van de reclassering zoals wij die thans kennen. (*****) Quod erat demonstrandum? Of toch *niet* bewezen? Het liber amicorum “Straffen en helpen”, Muller bij zijn 75e verjaardag (1954) aangeboden, het dispuut destijds geschonken door diens weduwe, ligt nog steeds bij mij thuis. Tijd dat het bij de rechtmatige eigenaar terecht komt. Hoewel ... nu het boek al zo veel jaren onder mijn hoede is kan het ook nog wel 'n jaar of wat wachten. Bijvoorbeeld tot oktober 2016, wanneer de vereniging haar gouden jubileum viert.

IJSBEREN (16)

Dat olifanten bij de Draaisma's hoog scoren dat weet u, maar dat ijsberen hen naar de loef steken? O, u wilt dat ik eerst nog even toelicht waarom wij zo veel respect voor olifanten hebben. Dat kan. Weet u gelijk wanneer een Draaisma familie van ons is of niet. U vraagt gewoon: "Jumbo, wat doe je nou? Zegt u dat wat?". Kijkt de Draaisma in kwestie u dan vertwijfeld aan, zo van: die is even van Lotje getikt, dan weet u: géén familie.

Natuurlijk vertelt u dan daarna het verhaal. Al was het maar om die Lotjes-verdenking te ontzenuwen. Zoals ik nu ook doe. Het gaat over oudoudoom Martinus (geb. 5-2-1836). Van hem is niet veel bekend. Het enige wat we weten is dat hij dierenoppasser was in Artis. En wat hem daar op een dag bijna overkwam. Toen hij de kennel binnen stapte zonder zijn maatjes vriendelijk toe te spreken. Martinus was met zijn met zijn verkeerde been uit bed gestapt, daarom liet hij dat na.

Als iemand het wist, dan Martinus: olifanten zijn even gevoelig als hun huid dik is. Zo ook Jumbo. Dreigend liep hij op Martinus af. Zo van: "wat doe je hier, ik ken je niet". Waarop Martinus de binnen de familie voortaan onsterfelijke woorden uitsprak, ik herhaal ze graag: "Jumbo, wat doe je nou?" Dat kalmeerde de lobus. Hij herkende hem nu. Een kropje sla, en alles was weer goed (*).

Zou ik nog bijna vergeten te vertellen waarom Draaisma's ook ijsberen hoog hebben zitten. Draaisma's? Nou ja, ik dan. "Waar mijn liefde voor ijsberen vandaan komt?" Heeft met militaire dienst te maken. Daar moest ik in. Ervoer het er als net zo'n gevangenis als Artis voor dieren is. Onder hen, u raadt het al, ijsberen in het bijzonder. Onrustig lopen ze heen en weer. Ze willen er uit. Uit hun gevang. Daar gaan ze weer: heen en weer, heen en weer. Ijsberen noemen ze dat (**).

Ook ik wilde er uit, uit het gevang dat militaire dienst voor mij was. Bij de parate troepen ingedeeld, kon ik niet gaan en staan waar ik wilde. Veelal zelfs in de weekends niet. Erger straf kun je voor mij niet bedenken. Al wist ik niet dat ik het deed, ik ijsbeerde wat af. Dat ik die gewoonte had, daar kwam ik achter toen ik ervoor werd bestraft. Meende ik dat ik perfect mijn snor had gedrukt, ging toch de telefoon, in de verlaten kamer, aan de rand van het terrein, waar ik die dag zat.

"Niemand kan weten dat ik hier zit, ik neem 'm niet op". Edoch, het gerinkel ging maar door. En door. Besluiteloos liep ik een tijdje voor het raam heen en weer. Om 'm te bedaren nam ik 'm op, legde 'm weer neer. Onmiddellijk ging dat rotting weer. "Hou nou toch eens op met bellen, hier is niemand", alleen als je boos bent kun je zo'n onnozele opmerking maken. "Jij denkt toch niet dat ik jou niet zie, ik zag je zelfs ijsberen net", was wat de kapitein aan de andere kant van de lijn zei (***).

Het kostte me drie weekends verlof. Was Ijsbeer Ton de pineut, mooi voor het Rijk paraat.

(*) Reden voor mij om en passant een blik te slaan op olifantenverhalen. Wat bleek: het Jumboverhaal is een voor olifanten archetypisch verhaal. Steeds duikt het weer op. Ook in de literatuur. Meestal in combinatie met het fenomenale geheugen van olifanten. Zelfs de reclame speelt er op in. Voor een voorbeeld kijk op youtube onder "rolo elephant".

(**) Wie wil weten wanneer je *bij ons* van ijsberen spreekt kan bij mij terecht. Ooit wijdde ik er een exposeetje aan.

(***) De man had me, vanuit de tegenoverliggende barak, ver van de mijne verwijderd, al die tijd met een verrekijker bespied. Veel meer had ie niet te doen dus. Ik trouwens ook niet. Mijn lichting was voor het grootste deel boventallig.

CONTAMINATIE (17)

Pats, daar sloeg iemand het programma uit mijn hand (*). Het was de jonge vrouw vóór me. Bij de garderobe. Vlak voor de uitvoering begon. Haar jas had geen voering, haar arm ging slechts moeizaam uit haar mouw, schoot uit. Sorry, lachte ze mij toe. “Waar kende ik haar van? Dat ga ik in de pauze zeggen”, nam ik mij voor. Als het werkt, werkt het, zo niet, geen man overboord.

Dat het werkte is bekend: de gelukkig wat te krappe jas was van Lolkje, mijn dierbare levenspartner. Na afloop dronken we iets bij Lolkjes schoonzus thuis, daarna bij haar. Ik mocht haar bellen, als ik wilde. En dat wilde ik. Nu zat ze bij me, in mijn keukentje. Aan tafel. Ik had gekookt. Alles liep naar wens. “Of zij nog wat wilde?” vroeg ik. “Achter is zeker nog meer?”, antwoordde Lolkje (**).

Dat “achter is nog meer” bleek bij Lolkje thuis een geveugeld woord: aanmoediging voor “tast toe”. En was er toch te weinig, dan voorkwam haar moeders instructie “eigen bedankt” dat gasten tekort kwamen. Intussen lag ik achter met eten. Ik vertelde waarom. Moeders “kauwen Albert, kauwen”, gericht tot mijn oudere broer, had bij hem geen effect gehad. Bij mij eens te meer ... Zo hadden we genoeglijk zitten kouten.

Nu kwam het op afwassen aan. Een beetje overmoedig reikte ik haar mijn theedoek aan.

“Die wil ik niet, pak alsjeblieft een schone, aan contaminatie doe ik niet!”. Geen idee wat contaminatie was, deed ik wat Lolkje vroeg. Durfde haar er niet naar te vragen ook. Leek me een beetje dom. Het moment was trouwens al voorbij. “Hoe komt mijn apothekersfles daar aan de muur?”, Lolkje wees op de tekening die ik op Artibus (**) had gemaakt. Aan de keukenmuur had ik ‘m nog net durven hangen. Verder dan daar zouden ze het nooit brengen, die werkjes van mij.

“Wat bedoel je? *Jouw* apothekersfles? Dat kan toch *jouw* fles niet zijn!”, zei ik, een beetje kribbig nu. Mooi dat het wél haar fles was. De fles was ons, als stilleven, door Kraanen, de tekendocent van Artibus, voorgeschoteld. Altijd in voor geschikte rekvisieten was Lolkjes apothekersfles via via bij hem beland. Die via via was Coby, Lolkjes én Kraanens vriendin ...

Wist ik niet wat contaminatie was, zat ik er met die fles ook al naast.

Nou ja, het kwam toch nog goed, dat zei ik al. Ook met dat contamineren trouwens. Ik hield er spoedig mee op. Terecht. Ik leed er aan, aan contaminatie. Dat wist ik nu (***). Ik had niet voor niets altijd al zo’n hekel aan dat gepraat over ziektes aan tafel. Terwijl ze bij menigeen dan juist voorbij komen. Zelfs praten over eten aan tafel - al dat “weet je wat óók lekker is” - bande ik uit, zodra ik maar kon. Wat niet meeviel. Niet mee valt. Bij bosjes zijn het, die contamineren, niets liever doen.

(*) We schrijven 17 maart 1978. Plaats: Tivoli, Park Lepelenburg, te Utrecht. Uitvoering: Mattheus Passion.

(**) Kunstacademie Artibus, te Utrecht. Ik volgde er tekenles bij Ton Kraanen, thans bekend van zijn koeienportretten. Lolkje kende Kraanen sinds lang. Had een prachtige houtskooltekening van hem in haar bezit. Met het kerkje van Haskerhorne, haar geboorteplaats, er op.

(***) Eigenlijk was ik slachtoffer van, of liever: onderwierp mij volgaarne aan het fenomeen dat “overtuiging van de bekeerling” heet. Eenmaal bekeerd verdedigen voormalig ongelovigen hun nieuwe overtuigingen met meer verve dan degenen die hen bekeerden. Vaak tot verbazing, beetje tot ongenoegen soms zelfs, van degenen die hen overtuigden.

DE GOUDEN TAK (18)

“Waar ben ik in Godsnaam mee bezig geweest?”, vroeg ik mij af, toen ik J.G. Frazers “De Gouden Tak” voor de tweede maal gelezen had. Ik wist: het was noch *in* Gods naam, noch *uit* Gods naam, dat ik mij, zo veel jaren al, had bezig gehouden met religie en mystiek. Bijgeloof en magie, bezwering van angst, hadden mij daartoe gemotiveerd. Ik schrok er van, van deze bevinding. Het verlamde me. Kwam erdoor in een impasse. Tot ik mijzelf hervond. Opnieuw uitvond.

Maar laat ik bij het begin beginnen. Bij het moment waarop ik weer eens Broese Kemink, thans Selexys, binnenloop (*). Als steeds denderen stapels en stapels boeken me tegemoet. Dat is precies wat ik tegen de mammoetboekhandels van tegenwoordig heb. Al die stapels. Al die titels. Al die mensen er omheen. Net zo hebbertig als ik. Angstig om te missen wat er nu weer uit is, of liever: in.

Eén stapel springt er uit. Eindelijk is J.G. Frazers “The Golden Bough” in het Nederlands vertaald (**). Al dateert zijn studie over mythen, magie en religie uit 1922, gedateerd is zij allermist (***) . Dat het boek even dik is, even zwaar weegt ook, als de stapel hoog is, weerhoudt mij niet. Als ik de achterflap mag geloven - dit maal geloof ik de aanprijzingen graag - is het een onovertroffen standaardwerk. Over magie en religie. Wereldwijd. Een buitenkansje dus. Zeker voor autodidacten als ik.

Gefascineerd las ik het, las het opnieuw. Zou ook zijn blijven lezen als het, in plaats van de bijna duizend, tweeduizend pagina's had geteld. Wat wil je als het om ons aller herkomst gaat. Ons allereerste begin: dat van magie, bijgeloof, offers, rituelen en wat al niet dat nog in Frazers tijd voor primitief doorging. Had ik me van het Tibetaans Boeddhisme mede om die reden afgewend, nu omarmde ik, herkende ik die wereld, ook bij mijzelf. De wereld van bijgeloof en magie.

Zo zie je maar weer: het bloed, ons aller bloed, kruipt waar het niet gaan kan. Het Hindoeïsme waar ik me daarna toe wendde, bleek vele malen primitiever gekleurd dan het Tibetaans Boeddhisme voor mij ooit was. Wederom omarmde ik wat ik aanvankelijk afwees. Het hindoeïsme kende een zeker zo rijke, zeker zo oude, zo niet oudere onderbouw van wat ik eerst voor primitief aanzag, maar nu ook als *mijn* basis wist. Waarmee ik vooruit loop op waar Frazers “Gouden Tak” mij uiteindelijk bracht.

Het duurde even voor ik zo ver was. “Waar was ik in Godsnaam mee bezig geweest”, was immers wat ik mij aanvankelijk afvroeg. Meende ik dat het mijn verlangen naar zelfoverstijging was - noem het spirituele bevlogenheid - dat mij bewoog, bleek het om vruchtbaarheid, vruchtbaarheid in brede zin, te gaan. En dankbaarheid daarvoor. Bleek mijn gebed magie. Mijn ethiek angst. Angst voor wat mij zou worden aangedaan, zou kunnen overkomen, als ik me niet inhield, me liet gaan.

Verlamde mij het besef dat alles wat ik tot dan toe aan spiritualiteit ondernomen had, welbegrepen eigenbelang als basis had gehad, spoedig voelde ik me er bij thuis. Al verfraait onze ziel zich nog zo zeer, verwijdt ons ik zich almaar door, ik, ik althans, kende mijn plaats. Wist die bevestigd nu.

(*) We schrijven augustus 1996. Althans volgens de datum die ik in mijn Gouden Tak op het binnenblad noteerde.

(**) De eerste druk verscheen in maart 1995. Mijn exemplaar was er een uit de derde, goedkope, druk. Ondanks dat het een verkorte uitgave betrof, in soft-cover paperback, woog het boek 1.3 kilo, telde het meer dan 900 pagina's.

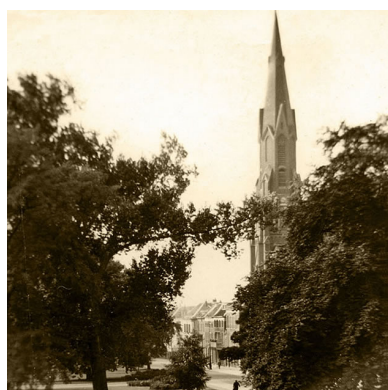
(***) Al denken anderen, deskundiger dan ik, daar anders over. Zoals Frank van Dixhoorn in de Volkskrant van destijds. Al noemt ook hij het “een boek van alle tijden, dat wij moeten lezen en herlezen ... een boek dat ons geschiedenis geeft”.

DE BASILIEK VAN IJSSELSTEIN (19)

Beweerde ik net nog dat religie voortkomt uit welbegrepen eigenbelang, begin ik meteen daarna over de Basiliek van IJsselstein (*). Dat wist u niet hé, dat IJsselstein een heuse basiliek had. “Heeft”, moet ik trouwens zeggen. Voor mij “had”. Want sinds 1998 zijn we er weg. Was ik nog niet vertrokken uit dat stadje, of heimwee sloeg toe: ik miste mijn bezoeken aan ... precies: de basiliek aldaar. Dagelijks open als die was.

Niet dat ik er bad of zo. Het was uit nostalgie dat ik IJsselsteins bedehuis zo vaak bezocht. De basiliek herinnerde mij aan de kerk uit mijn jeugd: de Kleine Eusebius, aan het Arnhemse Nieuwe Plein (**). Eusebius' school bezochten we. Vlakbij. *Graag*. Een jongensschool. Naar de kerk *moesten* we. Eén keer per week. Met de hele klas. Toen wilde ik niet. Althans op commando niet. Nu wel.

Helaas, in 1990 werd de kerk gesloopt. Ik had er niets van gemerkt. Als zo vaak waardeerde ik niet wat ik had, maar wat ik *had* gehad. Dat zou me met de basiliek niet overkomen ... Nou ja, het overkwam me natuurlijk toch. Liep ik wéér achter de feiten aan. Sloeg nostalgie, verser nu, weer toe.

Dus snel op zoek naar een derde kerk. Liefst óók een die ik, wanneer ik maar wilde, bezoeken kon. U begrijpt het al, ik vond haar niet. Er was er géén die open wilde. Ook niet een enkel keertje, middagje per week of zo. Zelfs niet met mij als wacht (**).

Heimwee had ik. Naar de Kleine Eusebius en IJsselsteins Basiliek. Zelfs naar hoe ik had moeten kijken naar een gruwelijk tafereel: in Eusebius' borst zat een gat. Met iets onsmakelijks van hem er in.

De Basiliek was zo gruwelijk niet. De Heilige Nicolaas troonde er, al aanbaden ze hem niet. Maria stond centraal. Vlakbij, in Eiteren, was een beeldje van haar gevonden en naar de basiliek gebracht. Steeds keerde het naar de vindplaats terug. Dus moest daar een kapelletje gebouwd ...

Al wil ik graag het hele verhaal vertellen - over hoe blij pastoor en plaatselijke middenstand waren met Maria's heen en weer gereis - IJsselstein werd een drukke bedevaartplaats - over hoe bedroefd zij waren toen Maria, zij het voor even, weer verdween - ik doe het niet. U weet het toch al wel, het is *volksdevotie* waar ik u voor porren wil. Ga op bedevaart, bezoek kapelletjes, buig, kniel neer. Schrijf uw wens in het boek dat er open ligt. Steek kaarsjes aan. Komt een processie langs, sluit aan (***).

(*) Hoewel het net zo goed kan zijn van wel. De basiliek verwierf landelijke bekendheid vanwege de zondagse TV-missen die er plaats vonden. Toen zal vast wel eens uitgelegd zijn dat "basiliek" een door de paus aan kerken verleende eretitel is.

(**) Niet te verwarren dus met de Nederlands Hervormde, eeuwig in de stijgers staande, Grote Eusebius. De Basiliek van IJsselstein en de Kleine Eusebius leken op elkaar. Beide waren opgetrokken in Neogotische stijl. De een, de Kleine Eusebius, dateerde uit 1865, de ander, de IJsselsteinse Basiliek, uit 1885. Beide kerken lagen deels aan een parkachtig plein.

(***) Deze ervaring motiveerde mij me tot vrijwilligerswerk voor de Stichting Oude Gelderse Kerken. Ik deed er organisatieonderzoek. Op basis van de uitkomsten daarvan fuseerde de stichting met de Stichting Gelderse Kastelen. Mijn enthousiasme voor dagelijkse openstelling van kerken kon ik kwijt via hand en spandiensten voor Lolkjes stichting: de Stichting Vrienden van de Domkerk. Een stichting die de dagelijkse openstelling van de Utrechtse Domkerk faciliteert.

(****) Lolkje en ik woonden van 1982 tot 1998 in IJsselstein. We waren er nog niet of daar kwam de processie van O.L. Vrouw van Eiteren al langs ... De eerste keer dat ik bij een processie aansloot was in 1947, toen het Leger des Heils in optocht bij ons langs kwam. Al was het het muziekkorps dat me trok, het begin was gemaakt.

REFLECTIE (20)

Met rinkelende belletjes komt hij er aan, de pedel. Die belletjes zitten aan zijn staf. Eenmaal binnen stampt hij ermee op de grond. “Hora est” roept hij: “Het is tijd, de tijd is om”. Een bevrijdend moment voor de promovendus. Verlost is hij nu van al dat lastige gediscussieer. Eigenlijk piasserij. Zijn promotie stond al vast (*) ... Aan *mijn* hora est zit geen promotie vast. Evenmin komt er een pedel aan te pas. Dat de tijd om is nu, bepaal ik zélf.

Mag het? Zijn eenentwintig stukjes, en al die overige producties, soms niet genoeg? Al is de tijd van geschrijf nu om, mijn tijd begint nu pas. Althans dat neem ik mij voor (**). Reflectie laat de dingen niet voor wat ze zijn. Reflectie beoogt controle. Reflectie vlucht voor de realiteit. IJlt altijd ná. Ontneemt het nu haar kwaliteit. Korter kan ik de negatieve kanten ervan niet typeren (****).

(*) Mooi voorbeeld van een moderne “rite de passage”. De promovendus, al is hij daarmee nog niet wijs, is *nu* “geleerd”.

(**) Eenentwintig, een getal, ontleend aan de Tarot, het kaartspel dat ons aller leven is. Eenentwintig, net als mijn eenentwintig “Versjes uit IJsselstein” van destijds (1992). Ze zijn beschikbaar via join@yoga-intervision.com.

(***) Behoudens de columns die ik startte en wat geschrijf van journalistieke aard. Ben benieuwd of het me lukt. Al eerder nam ik mij voor met mijn geschrijf te stoppen. Zie www.yoga-intervision.com/pdf/shiva_nataraja.pdf uit 2003.

(****) Uiteraard heb ik het oog op *expliciete* reflectie, *expliciete* expressie. In mijn geval met schrijverij als medium. Innerlijke reflectie uitbannen, daar doel ik niet op. Noch op stoppen met het delen van inzichten en ervaringen.

HORA EST (21)

Meende ik voorheen dat een ervaring pas is geïntegreerd zodra, na reflectie, treffend tot expressie gebracht, eigenlijk toetste ik die overtuiging nooit. Zo toetsing mogelijk is, dan toch alleen door ook eens te stoppen met verwoording. Te stoppen met expressie (*). Om te zien wat dát oplevert (**).

Hora est ... het werd tijd.

Maurik 2012

(*) Ik herhaal het nog maar eens: ik heb het oog op *expliciete* reflectie, *expliciete* expressie. Zie voetnoot 4 bij stukje 20.

(**) In mijn geval, wel te verstaan. Voor anderen is het al lang “en-en”, in plaats van “of-of”. Zoals je je spreken pas beheerst zodra je naar believen kunt zwijgen - de Jain-saint Mahavir bijvoorbeeld zweeg 12 jaar - zo is dat ook met reflectie.

voor overig autobiografisch materiaal zie
www.yoga-intervision.com/pdf/levensloop.pdf

voor overige producties zie
www.yoga-intervision.com/productions.html